

Heemkundevereniging
BERCHS-HEEM
anno 19 maart 1992

Redactie Nieuwsbrief 't Tussendurke

Jan Bon 0412 - 401131

Jan van der Burgt 0412 - 401183

Kopij liefst onbewerkte tekst digitaal inleveren bij de redactie of bij de secretaris van de vereniging.

Fotogroep

De fotogroep gaat verder met het verzamelen van foto's en het invoeren van gegevens in de computer. Als u nog in het bezit bent van interessante oude foto's, neem dan contact op met de contactpersonen van de fotowerkgroep:

Ineke Mulders 0412 - 402901

Jos van der Burgt 0412 - 401183

Marieke Spanjers 0412 - 405130

Rini Gremmen 0412 - 402141

Secretariaat

Ria Boeijen 06 - 53726742

E. Aldrinstraat 3 5351 GR Berghem

Contributie: De jaarlijkse contributie is € 15,00 per persoon, over te maken op reknr: 1065.16.817 Rabobank, ten name van Berchs-Heem of via Giro nr: **79.48.052**. Vergeet daarbij niet uw lidmaatschaps-nummer te vermelden, om verwarring te voorkomen. Voor vragen omtrent betalingen: Lambert van Hintum, 0412-402515. Penningmeester Berchs-Heem.

Heemkundevereniging "Berchs-Heem" Anno 19 maart 1992

't "Tussendurke"

Jaargang 10, nummer 1, 2010

Openstelling Expositieruimte:

"Berchs-Heem" is gevestigd in het voormalig gemeentehuis van Berghem, Burg. Van Erpstraat 2.

Vaste openingstijden

1e zondag van de maand: 11.00-13.00u.

De maandag daaropvolgend: 19.00-21.00u.

Ook na een telefonische afspraak via de secretaris (06-53726742) bent U van harte welkom.

info@berchs-heem.nl | www.berchs-heem.nl

In memoriam

De afgelopen periode hebben wij afscheid moeten nemen van 4 leden van Berchs-Heem, 3 uit Berghem en 1 uit Cuijk

Marietje Klerks-Boeijen

† 5 maart 2010, 81 jaar.

Hein Hoeks

† 7 mei 2010 overleden, 83 jaar

Betsy Luijterink-van Liefeland

† 5 nov. 2010, 88 jaar.

Jo Boeijen

† juli 2010, uit Cuijk.

Van de Redactie:

Beste lezers, in dit nummer kunt u o.a. lezen: verslag van de jaarvergadering 2010 met het afscheid van voorzitter Jan van der Burgt, over de lintjesregen 2010 voor Lambert van Hintum en de expositie dodenherdenking 2010. Het bezoek aan Bronbeek, voor de expositie het verhaal van Indie en hoe Mw. Jo Hoeks-van Thiel postuum het erelidmaatschap van Berchs-Heem krijgt. Ook de stand van zake omtrent het baarhuisje en het grote schoolproject is te lezen.

*De redactie wenst u veel
leesplezier en
prettige feestdagen en een
gezond en gelukkig 2011.*

WEB-Site Berchs-Heem.

Berchs-Heem is vanaf oktober 2007 op internet te zien; www.Berchs-Heem.nl. Op deze site vindt U actuele zaken maar ook foto's van zowel activiteiten als oude foto's.

De site wordt druk bezocht. Houdt U zich, via de site op de hoogte van onze activiteiten en nieuwsberichten.

Activiteiten:

Laatste weekend januari **fototentoonstelling** met foto's waar nog niet alle gegevens van bekend zijn. Locatie: Meerzaal Berchplaets

Zondag 16 januari, **Brabantse Avond**
Uitnodiging volgt.

Maart **jaarvergadering 2011**
Uitnodiging volgt.

Jaarvergadering 25 maart 2010.

De 18e jaarvergadering was een heel speciale vergadering vanwege het feit dat voorzitter Jan van der Burgt had besloten na 17 jaar voorzitter te zijn geweest, er mee op te houden. De opkomst was bijzonder goed te noemen. De gebruikelijke agenda voor een jaarvergadering:

- Notulen jaarvergadering 2009
- Jaarverslag 2009
- Financieel jaarverslag en overzicht jaarrekening 2009
- Verslag kascommissie
- Verkiezing nieuw kascommissielid
- Bestuursverkiezing:
 - Aftredend volgens rooster en herkiesbaar: Ria Boeijen en Willy van Erp
 - Aftredend en niet herkiesbaar: Jan van der Burgt
- Het bestuur heeft Gerard van der Linden voorgedragen als de nieuwe voorzitter van Berchs-Heem.
- Ingekomen stukken
- Mededelingen
- Ideeën, suggesties voor programma-activiteiten
- Rondvraag

De verslagen werden door vergadering goed bevonden en de kascommissie prees de penningmeester voor het goede werk wat hij ook dit jaar weer had verricht. De kascommissie werd ook bedankt voor hun controle en de nieuwe kascommissie werd weer benoemd. Ria Boeijen en Willy van Erp blijven aan als bestuurslid. Gerard van der Linden werd nieuw besuurslid en als nieuwe voorzitter benoemd door de vergadering.

Daarna kwam de secretaris van Brabants Heem, de heer Harrie Boot aan het woord, om het afscheid van onze vertrekkende voorzitter Jan van der Burgt extra aandacht te geven, nadat vice voorzitter van Berchs-Heem, Willy van Erp, zich al lovend had uitgelaten over datgeen Jan in al die jaren dat hij voorzitter is geweest voor Berchs-Heem heeft gedaan. Harrie bedankte Jan namens Brabants Heem voor het op de kaart zetten van Berchs-Heem in Berghem maar ook in de regio. Voor zijn verdienste kreeg hij van Stichting Brabants Heem het zilveren draaginsigne van verdienste met bijbehorende oorkonde.

Het zilveren speldje werd opgespeld en de bijbehorende bloemen waren voor zijn vrouw, Jos van der Burgt. Daarna kwam Willy van Erp, vice voorzitter, met een extra onderscheiding voor Jan. Hij kreeg een zilveren draaginsigne, het embleem van Berchs-Heem, uniek en eenmalig vervaardigd door Wim van Osch, met bijbehorende oorkonde. Tevens werd Jan benoemd tot erelid van Berchs-Heem. Jan bedankte Harrie Boot en het bestuur van Berchs-Heem voor de mooie woorden en de onderscheidingen die

hij mocht ontvangen. Vervolgens ging de vergadering verder en kwam er een heftige discussie op gang over het baarhuisje in de pastorietauin. Voor meer informatie zie:

www.Berchs-Heem.nl;

Na de pauze werd de film van Berghem opgenomen in 1953, in opdracht van harmonie Concordia gemaakt, vertoond waarop men veel mensen zag. Straten en buurten waren te zien die je niet meer terug kent, zoveel is er veranderd in ons mooie dorp. Het was een hectische vergadering met een prachtige film als afsluiting. Tot ziens op de volgende jaarvergadering 2011.

Dankwoord Jan van der Burgt

Na 18 jaar, vanaf de oprichting van Berchs-Heem, in het bestuur te hebben gezeten, heb ik afscheid genomen als voorzitter en bestuurslid. Voldaan over al hetgeen er in de afgelopen 18 jaar is opgebouwd en bereikt voor de heemkunde in Berghem. Ik heb daar graag mijn bijdrage aan geleverd. Ook in de toekomst wil mijn bijdrage blijven leveren aan de vereniging. Ik wil iedereen die op welke manier dan ook zijn bijdrage heeft geleverd aan de heemkunde-vereniging bedanken voor hun inzet. Zonder deze mensen is het voor het bestuur niet mogelijk om een vereniging draaiende te houden.

Het afscheid op de jaarvergadering was voor mij een onvergetelijk moment en als je dan de zilveren draaginsigne van Brabants Heem in ontvangst mag nemen en daarbij ook nog het erelidmaatschap van Berchs-Heem krijgt

toebedeeld, dan maakt dat heel veel indruk. Ik dank nogmaals eenieder, voor het in mij gestelde vertrouwen en wens de nieuwe voorzitter, Gerard van der Linden, en het bestuur het allerbeste en veel succes voor de komende jaren.

Lintjesregen 2010

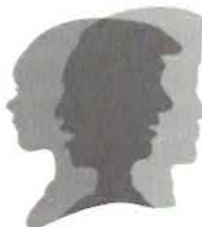
Onze penningmeester, Lambert van Hintum, mocht op 29 april 2010 een koninklijke onderscheiding in ontvangst nemen. Hij kreeg de onderscheiding: **lid in de orde van Oranje Nassau** vanwege zijn verdienste o.a. voor de heemkunde maar ook voor videoteam, De Wilberthof, de supportersclub van Berghem Sport en nog veel andere zaken waar hij zijn vrije tijd aan besteedt. Lambert Proficiat.

Dodenherdenking 2010.

Ook dit jaar had Berchs-Heem weer volop aandacht voor diegene die tijdens de 2e wereldoorlog zijn overleden. Een mooie tentoonstelling wederom in de raadszaal van het oude gemeentehuis. Er waren weer aanvullingen op datgeen er vorig jaar al was. Er blijven gegevens binnenkomen zodat op een gegeven moment echt alles bekend zal zijn omtrent datgene er zich met Berghemse mensen heeft afgespeeld in de 2e wereldoorlog. Helaas viel de belangstelling wat tegen, wellicht moet in het vervolg meer bekendheid aan de fototentoonstelling op 4 mei worden gegeven.

HET VERHAAL VAN INDIE

THE STORY OF THE
NETHERLANDS EAST INDIES

Uitstapje Bronbeek, 7 november 2010.

Het verhaal van Indie, voor die expositie gingen we met 11 auto's en 41 personen, naar Arnhem. We werden ontvangen met een kopje koffie en lekkere indonesische spekkoek. Liefst 7 oud-indiegangers waren aanwezig, die regelmatig tekst en uitleg gaven als ze bij een foto stonden waarbij zij een verhaal hadden. De geschiedenis van de Nederlandse koloniale aanwezigheid was duidelijk te zien. Evenals de kunst in dienst van de vrijheid. Helaas hebben we het optreden van een Gamelan Orkest gemist. Ondanks het feit dat we na de koffie niet meer in het restaurant terecht konden voor een broodje, hadden Lambert en Trees van Hintum de catering goed voor elkaar. Ieder kreeg een paar broodjes met een drankje aangeboden. Gelukkig werkte het weer mee en konden we met z'n allen buiten zittend op het terras heerlijk genieten van de broodjes. Het was een prachtig uitstapje waar vooral de oud indiegangers hun herinneringen weer ophaalden en daar onderling over aan de praat gingen. Iedereen kon zolang blijven als hij of zij wilde en daarna met eigen auto weer richting huiswaarts keren. Organisatie bedankt, het was mooi en gezellig.

Jo Hoeks-van Thiel, 26 november 2010
Postuum Erelid Berchs-Heem.

Vrijdagavond 26 november, werd Jo Hoeks-van Thiel postuum erelid van Berchs-Heem. Jo werd geboren op 24 september op't Harsebroek, tegenwoordig Harenseweg, te Berghem en overleed 17 november 1997 op de plaats waar ook haar wieg stond. Jo trouwde op 18 juli 1952 met Johan Hoeks uit Berghem. Haar interesse voor oudere dingen was algemeen bekend en zeer veel omvattend. Als Jo iets niet zeker wist dan ging zij aan het zoeken en dan speurde zij tot zij het antwoord gevonden had. Ze bekwaamde zich in oud schrift om ook de oudste documenten te kunnen ontcijferen. Het maakte allemaal niets uit, Jo ging ervoor. Hele dagen bracht ze door in officiële archieven en speurde daar naar bruikbare gegevens. Afstand en tijd speelde geen rol in haar drift om iets te weten te komen. Gelukkig steunde haar man en kinderen Jo in haar enthousiasme. Jo genoot ervan. Ze had brede interesses, vele hobby's en was creatief. Vanwege haar brede belangstelling besloot Jo dat ze zoveel mogelijk moest vastleggen op papier zodat het voor het nageslacht bewaard zou blijven en dat haar speurwerk uiteindelijk iets op

zou leveren. In de jaren negentig deed zelfs een computer z'n intrede in huize Hoeks om de gegevens digitaal vast te leggen. Het Brabants, Berghs, dialect interesseerde haar bovenmatig, wat uiteindelijk heeft geleid tot het Berghs Woordenboek. Ook stamboomonderzoek had haar belangstelling.

Vanaf de oprichting van Berchs-Heem was zij lid van de vereniging. Vanaf 1993 was zij bestuurslid, wat zij bleef tot haar overlijden op 17 november 1997. Op 6 oktober 1997 kreeg Jo als blijk van waardering voor haar aandeel in de beoefening van de heemkunde in Berghem, en voor Brabants Heem in het algemeen, het draaginsigne met bijbehorende oorkonde. Deze werden op 14 oktober door het bestuur van Berchs-Heem aan haar overhandigd.

Dit jaar heeft het bestuur besloten om Jo te benoemen tot erelid van de heemkundevereniging voor haar grote bijdrage aan de heemkunde in Berghem. In een volle zaal werd de bijbehorende oorkonde aan haar aanwezige kinderen overhandigd. Ook was er weer rechtstreeks contact met dochter Ak die vanaf de andere kant van de wereld via een webcam met de zaal in verbinding stond. Jo werd nogmaals geprezen voor haar geweldige inzet door voorzitter Gerard van der Linden. Daarna waren er beelden van de presentatie van het Berghs woordenboek te zien. Dit was geweldig om het weer te kunnen zien en beleven. De aanwezigen genoten zichtbaar en gingen voldaan huiswaarts na weer een gezellige avond heemkunde te hebben beleefd. Jim droeg een gedicht voor, wat hij voor deze gelegenheid had geschreven:

De trotse nazaten van Jo Hoeks-van Thiel

Ode aan Jo

*Goedenavond, dames, heren
Ik heet u allen welkom hier
Het is voor mij een groot plezier
Om Jo Hoeks-van Thiel te eren*

*Voor haar dochters en haar zonen
Is dit is een groots evenement
En wij zijn blij dat u er bent
Om het met ons bij te wonen*

*Ik verhaal voor alle leden thans
Haar wel en wee, in geur en kleur
Ik doe dat in het Nederlands
Mim bietje Berrugs d'r tussendeur*

*In ABN doe ik verhaal
En met een tikkeltje geluk
Kunt u het volgen, want die taal
Proat ik wel oit, mar nie zo duk*

*Want tegen ons, haar kinderen
Sprak Jo altijd bewust
In't Bergs, en was daarbij gerust
Dat het ons later niet zou hinderen*

*Het ABN dat komt, zei zij
Als je straks in Oss gaat leren
Maar wie niet opgroeit met het Bergs, zei zij
Hoevut noit mer te proberen*

*Ook later had zij veel gevoel
Voor die fraaie Bergse woorden
Die je af en toe zo hoorde
In het verjaardagsfeestgewoel*

*En vaak, als er zo'n woord weer viel
Dat je enkel in het Berrugs hoort
Dan zei ons moeder hiejl seffiel:
'Des is toch wel mooi, zo'n Berrugs woord'*

*Die woorden, zei ze iedere keer
Die moeten opgeschreven
Want waar ze zijn gebleven
Dat weet straks niemand meer*

*Ze had gelijk; wie kan nog zeggen
Hoe je iets kunt 'veronte'?
Wanneer is't Bobbeskonte?
Wel moeilijk uit te leggen*

*Voor velen is het Bergs een straf
Wij hier vanavond zijn wel wijzer
Maar geeft maar toe: we worden grijzer
De jeugd, die kent 'r niks mer af*

*Mar goed, waar waar ik mit verhaal gebleve?
O ja, sinds die tijd heeft Jo alle keren
Als ze weer Bergs had zitten klazineren
De Bergse woorden opgeschreven*

*Zo kon mijn moeder door de jaren
Soms be d'n buurman, Narus Ruis
Soms in 't Tuureend, wijd van huis
't Allermoiste Bergs vergaren*

*Maar al ben je van de beste wil
Het einde is niet te vermijden
Mijn moeder kwam te overlijden
En dat was dat; het werk lag stil*

*Haar zonen gingen er voor zitten
Pas in't begin van deze eeuw
Geholpen door achterneef Leo
En ok nog enne van de Witte*

*Het duurde lang, 't is wel erg
Menig jaar ging ermee zoek
Maar eindelijk was er een boek
Genaamd 'Hanna, is ut iite verrig'*

*In elk Bergs huis hoort het te zijn
Als't in uw kast niet staat te pralen
Dan zou ik 't maar gauw gaan halen
Be d'n Albert Heijn*

*Het plan van Jo is mooi gelukt
Want hoegut ok bekekt
Ze heeft ons Bergs dialect
Aan de vergetelheid ontrukkt*

*Dank u wel.
Jim Hoeks.*

Baarthuisje

Berchs-Heem heeft het college van B&W van de gemeente Oss gevraagd om hun beslissing inzake baarthuisje al dan niet op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen op te schorten. Reden is op de eerste plaats dat Berchs-Heem nieuwe feiten heeft gevonden die niet in de beoordeling zijn meegenomen. Deze bevindingen waren voor Berchs-Heem voldoende om een gerenomeerd monumentenadviesbureau opdracht te geven om een bouwhistorisch onderzoek te gaan starten.

Resultaat bouw- en cultuurhistorisch onderzoek 'baarthuisje'. Het waardestellend bouw- en cultuurhistorisch rapport is recent overhandigd aan gemeente Oss. Lees hier de conclusie van het onderzoek.

1 Inleiding

Begin oktober 2010 kreeg het Monumenten Advies Bureau via de heer Lambert van Hintum van de Heemkundevereniging Berchs-Heem de opdracht voor het uitvoeren van een waardestellend bouw- en cultuurhistorisch onderzoek van het baarthuisje dat gebouwd is tegen de historische muur die het erf van de boerderij op de hoek van de Pastoor van Teteringstraat en de Sint Willibrordusstraat scheidt van het kerkelijke gebied rondom de aan de Sint Willibrordusstraat gesitueerde R.K. kerk in het centrum van Berghem. Sinds het moment waarop door de gemeente in overleg met het kerkbestuur besloten werd om de tuin achter de oude pastorie aan de Julianastraat, die zich ook voortzet rond de er oostelijk van gelegen R.K. kerk, aan te pakken en hiervoor een nieuw plan te maken waarbij het geheel een openbaar park moest worden is het baarthuisje/koetshuis ter discussie komen te staan. Een belangrijk element in het totale plan vormt immers de historische muur die het grondgebied van de monumentale boerderij zuidelijk van de kerk scheidt van het gebied rond de kerk. Het tuinplan sloot grotendeels op deze muur

aan en gaat uit van het ontwikkelen van een brede zichtas tussen de kerk en deze muur door richting de Sint Willibrordusstraat. Alleen voor de ontwikkeling van die as was het in matige staat verkerende gebouwtje een sta in de weg, immers op de noord-westelijke hoek van deze winkelhaakvormige muur staat tegen deze muur het gewraakte gebouwtje. De muur, die van de Sint Willibrordusstraat in westelijke richting verloopt en ter hoogte van het baarthuisje in een haakse bocht in zuidelijke richting verloopt naar de Pastoor van Teteringstraat is deels onlosmakelijk verbonden met dit baarthuisje en het noordelijke deel van deze muur, blijkt gezien oude kaarten en restanten van laat middeleeuws metselwerk al van zeer hoge ouderdom te zijn.

Van de muur, die als Rijksmonument genoemd staat bij de beschrijving van de boerderij Pastoor van Teteringstraat 2, is in 2006 door De Gooijer Monumenten Advies uit Epse in opdracht van de gemeente Oss een bouwhistorisch rapport opgesteld. In 200... kreeg het Monumenten Advies Bureau uit Nijmegen van de gemeente Oss de opdracht voor het uitwerken van een restauratieplan van de muur. Voor het plan is de muur toen nauwgezet opgemeten en bekeken. Uit die opname bleek dat het bouwhistorische rapport niet volledig was en onvoldoende de bijzondere waarde van de muur duidde, die uit ons onderzoek deels nog aanmerkelijk ouder bleek te zijn dan in voornoemd rapport werd aangenomen. In het restauratieplan hadden wij in de eerste opzet ook het herstel en behoud van een belangrijk deel van het daarmee verbonden baarthuisje opgenomen. Uiteindelijk is hier op verzoek van de gemeente in het definitieve plan vanaf gezien, omdat behoud van het gebouwtje volgens de gemeente een gepasseerd station was. Toen de sloop van het gebouwtje dreigde kwam ondermeer de vereniging Berchs-Heem hiertegen in opstand en werd aan de gemeente gevraagd om het besluit tot sloop te heroverwegen en te bekijken of het gebouw de status van gemeentelijk monument kon krijgen. De gemeente schakelde daarop het Monumentenhuis

Brabant in om het baarhuisje aan een nader onderzoek te onderwerpen. Hiervoor werd Jennemie Stoelhorst ingeschakeld die op 12 maart 2010 haar bevindingen in de vorm van een redengevende omschrijving op schrift stelde. In een eerste versie achtte de opsteller het zeer wel mogelijk dat het gebouwtje een baarhuisje was geweest dat zoals de bronnen vermelden rond 1874 zou zijn gebouwd. Het baarhuisje leek gered. Toch liep het anders! In de definitieve versie (met dezelfde datum!) werden ondermeer op basis van de ontdekking dat het gebouwtje niet op enkele kadastrale kaarten van na 1874 is weergegeven de in de eerste versie van het rapport gegeven dateringen verwijderd en werd de bouwtijd in het midden gelaten. Het baarhuisje werd in de tekst getransformeerd tot een schuurtje waaraan onvoldoende waarde werd toegekend. Inmiddels hadden de perikelen rond het gebouwtje meermalen de lokale pers bereikt en is het proces door de inwoners van Berghem nauwlettend gevolgd.

Omdat de vereniging Berchs-Heem nadien nog belangwekkende archiefgegevens heeft opgespoord en terecht van mening was dat er nog nooit met "ervaren" bouwhistorische ogen naar het gebouw is gekeken heeft zij bij het Monumenten Advies Bureau de vraag neergelegd om op basis van de archiefgegevens en een bouwhistorische opname ter plaatse alsnog een waardestellend rapport op te stellen. Het rapport vormt de weerslag van het uitgevoerde onderzoek, waarvan het veldwerk en het doornemen van de door Berchs-Heem aangeleverde archivalia op donderdag 14 oktober is uitgevoerd. We hopen met deze rapportage een bruikbare onderlegger te hebben geleverd voor het nemen van een goed onderbouwde beslissing met betrekking tot de toekomst van dit eenvoudige bouwwerk. Drs. F.A.C. Haans, directeur afdeling bouwhistorie en restauratie Monumenten Advies Bureau, Nijmegen 22 oktober 2010

Uitsnede uit de Militaire Topografische kaart van 1868 die ook de bomenlaan vanuit de Julianastraat naar het kerkhof aangeeft.

Conclusie & Advies

1. Conclusie

Hoewel niet met 100 % zekerheid kan worden gesteld dat het gebouwtje het in 1874 gebouwde baarhuis is van de R.K. begraafplaats, zijn er meerdere feiten aan te dragen die voor deze identificatie spreken. Ten eerste het gebouw zelf. Het metselwerk hiervan is gezien de gehanteerde baksteen en mortels zeker niet jonger dan 1875. Het gebouw vertoont voorts nog diverse kenmerken die passen bij de voorschriften mbt de bouw van baarhuisjes.

Ten derde spreekt de situering van het gebouwtje boekdelen. Het kerkhof was oorspronkelijk (in de 19de eeuw) getuige kaarten toegankelijk via een laan komend vanuit de (huidige) Julianastraat. Het baarhuis lag in de oorspronkelijke setting aan het einde van deze laan, een positie die kenmerkend was voor baarhuisjes.

Door de wijzigingen ter plaatse na de bouw van de huidige kerk en pastorie was men genooddaakt om het pad te verleggen en de begraafplaats te verschuiven, waarbij men er voor koos om ook de entree naar het oosten te verleggen en daar nabij de Willibrordusstraat een nieuw baarhuis voor beide begraafplaatsen (dus ook voor de vanaf dat moment ook hier gesitueerde Algemene begraafplaats) op te richten. In een later stadium is oude, functieloos geworden baarhuis verbouwd en kreeg het een opslagfunctie met garagedeuren.

2. Advies

We bevelen ten eerste aan om het baarhuisje alsnog aan te wijzen als gemeentelijk monument, exclusief de uitbreiding/verhoging, op grond van met name de cultuurhistorische waarde. Hiervoor behoeft geen nieuwe redengevende omschrijving te worden opgesteld, maar kan de versie van 10-6-2010 fungeren. Vervolgens dient te worden gezorgd voor een goede herbestemming in samenhang met de omgeving waarbij het gebouw terug zou moeten worden gebracht naar zijn oorspronkelijke volume en hoofdvorm. Daarbij is vooral ook het uiterlijk een leidende factor. Zadel dak en lessenaardak met oud Hollandse dakbedekking en een nieuwe in rodebaksteen opgetrokken zuid- en oostgevel van de zuidelijke aanbouw. Hierdoor worden ook de andere waarden versterkt (herkenbaarheid, situeringswaarde).

Drs. F.A.C. Haans,
directeur afdeling bouwhistorie en restauratie
Monumenten Advies Bureau,
Nijmegen 22 oktober 2010

Van Jager naar...MacDonald

Berchs-Heem is samen met de basisscholen in Berghem en de bedrijven die meewerken aan het project, **Maturitas en de Elfenboom**, bezig een groot project op te zetten met als titel: *Van Jager naar...MacDonald*
Proef het landschap...,ervaar de geschiedenis

1. Aanleiding

Uit eigen waarneming en uit literatuurstudie blijkt dat leerlingen een afstand hebben gecreëerd tot hun eigen leefomgeving. Globalisering heeft zijn intrede gedaan in de lesstof, educatieve programma's en met name spelcomputers versterken dit effect. Veranker met onze culturele achtergrond, m.a.w. waar komen we vandaan, is zoek geraakt. Leerlingen wordt niet meer geleerd om in hun directe omgeving rond te kijken en het verband te zien tussen historie en de realiteit van vandaag. Mede hierdoor verliezen ze het zicht op hun eigen identiteit. Verbondenheid met de natuurlijke leefomgeving en cultuurhistorisch besef wordt onvoldoende gevoed. Het herkennen van de streekidentiteit is belangrijk om een persoonlijkheid en zelfbewustzijn te ontwikkelen, waarmee de leerling op positieve wijze de grote wereld tegemoet kan treden. Dit proces dient reeds op jonge leeftijd in gang gezet te worden, zodat het geïnstitutionaliseerd wordt in denken en doen op latere leeftijd.

Onderwijs heeft een belangrijke functie om de verbondenheid met de natuur en het cultuurhistorisch besef te herstellen. Onderwijs vindt vaak in de traditionele vorm plaats. De schoolleiding stelt een methodiek vast, die meestal bestaat uit kennisoverdracht. De onderwijzer bepaalt welk vak aan de orde is, laat de leerling de stof tot zich nemen en stelt aan de hand van een toets vast of de leerling de stof heeft begrepen. Voornamelijk eenrichtingsverkeer.
Inmiddels weten we dat deze traditionele

vorm van onderwijs niet altijd effectief is. Een hogere effectiviteit wordt bereikt als leerlingen spelenderwijs ervaren; ook wel aangeduid als ervaringsleren. In dit project ontwikkelt Berchs-Heem een methode die naast een theoretisch gedeelte, ervarend leren aanbiedt in de vorm van "veldtochten" waarbij, leerling (cultuur)historie en de relatie die mensen met het landschap door de eeuwen hadden, gaan beleven. Doordat leerlingen verschillend zijn en derhalve op verschillende wijze kennis tot zich nemen, bereiken we met deze methode een optimaal resultaat.

2. Inhoud

2.1 Doel

De verbondenheid tussen de mens en zijn leefomgeving duurzaam bevorderen d.m.v. het beleven (het ervaren, meemaken, het doen) van de geschiedenis van het landschap en kennis maken met de cultuurhistorie van de directe leefomgeving, middels onderwijs voor kinderen op jonge leeftijd. Bewustwording van de geschiedenis van de eigen woonomgeving, kennis te nemen van de ontwikkeling van de identiteit van de streek, zelf ervaren / beleven van bijzondere aspecten hiervan en daardoor de kiem leggen voor een duurzame verhouding met de eigen directe leefomgeving. Dit alles door plaatselijke verenigingen te betrekken en op deze manier het lesprogramma duurzaam te verankeren in de omgeving.

2.2 Doelgroep

Naast leerlingen van groep 7 van de basisscholen in Berghem, willen we ons ook richten op de nieuwkomers in de gemeente. De ontwikkelingsplannen van "Piekenhoef" en "t Reut" hebben voor een explosieve groei van het inwonersaantal van Berghem gezorgd. Talrijke jonge gezinnen waarvan de ouders emplooi hebben gevonden in Oss hebben

zich er gevestigd. De verhouding ten opzichte van het inwonersaantal van oorspronkelijke inwoners van Berghem komt hierdoor in een ander perspectief. Indien er geen activiteiten worden opgestart, zal daarmee de streekennis geleidelijk aan verdwijnen. Deze “nieuwe” inwoners hebben nog geen kennis en verbondenheid met hun leefomgeving. Dit project vormt een gids voor de “nieuwe” inwoners, waardoor traditionele waarden geborgen worden.

2.3 Omschrijving van het project

Er wordt een lespakket ontwikkeld waarin leerlingen kennis nemen van de samenhang tussen het landschap en de (duurzame) relatie die mensen er in de loop der eeuwen mee hebben gehad. Deze kennis wordt verankerd middels diverse activiteiten; door het zelf te beleven, ermee te experimenteren en in dat proces er zelf onderdeel van te worden, zodat ook daadwerkelijk een nieuwe ervaring wordt opgedaan. Natuur en landschap zullen gekoppeld worden aan de historische ontwikkeling van de streek en belicht worden in het groter geheel van onze Nationale geschiedenis, zodat het naadloos aansluit bij de reguliere lesstof. De lesstof zal aansluiten op en geïntegreerd worden in het huidige modulaire onderwijs.

Het project zal eindigen met een slotmanifestatie op het einde van het schooljaar, waarbij alle kennis en ervaring nogmaals door middel van denk en doe spelen de revue zal passeren. Leerlingen spelen hierbij zelf de hoofdrol.

2.4 Landschap

- Werken in de groentetuin (locatie volkstuinten)
- Monitoring van oude bomen en hun functies voor mens en natuur (locatie historische Pastorietuin + natuurtuin + terrein Staatsbosbeheer)
- Landschaplezen: welke sporen van de relatie mens/natuur zijn nog herkenbaar in het landschap aanwezig en uit welke tijd?
- Monitoring van het vijverleven (locatie historisch groen Pastorietuin + particu-

liere natuurtuin)

- Werken met landschapselementen, beheer ervan, belicht vanuit hedendaagse ecologische inzichten, “er maken meer levende wezens (dan alleen mensen) gebruik van het landschap” (locatie natuurterrein Staatsbosbeheer)
- Werken met de boer, (thema: landbouw door de jaren heen)

2.5 Cultuurhistorie

- Ambachtelijk werken in groentetuin en op het land (locatie volkstuinten en natuurterrein Staatsbosbeheer)
- Landschap lezen; hoe zag het landschap er vroeger uit en hoe kun je dat nu nog herkennen (locatie Hertogswetering e.o)
- Actief zoeken naar sporen uit het verleden (archeologie, locatie Hertogswetering)
- Werken met landschapselementen, beheer ervan belicht vanuit de geschiedenis van het cultuurlandschap (locatie natuurterrein Staatsbosbeheer)
- Werken met de boer (thema: landbouw door de jaren heen).
- Historie van de eigen woonplaats: locatie rondom de kerk (Berg en Heim)

Oproep.

Heemkundevereniging Berchs-Heem wil graag in contact komen met mensen die geïnteresseerd zijn in de jaren 1940 - 1945, de oorlogsjaren.

De laatste jaren komen er steeds meer verhalen los van mensen die in die tijd wat hebben meegemaakt en dit op papier willen zetten. Ook verhalen van vrouwen zijn zeer welkom. Wij willen hier een aparte rubriek van maken: vrouwen in oorlogstijd. Dat dit een gevoelig onderwerp is begrijpen wij. Als iemand zich geroepen voelt om met ons mee te werken dan stellen wij dit ten eerste op prijs. Discretie is verzekerd. Contactpersoon voor uw gegevens en eventueel inlichtingen bij Gerard Hoeks. Telefoon 0412 - 401844.

Oproep.

Lambert van Hintum is met een geweldig idee gekomen namelijk het uitgeven van een boek waarin alle winkels en bedrijfjes vanaf 1900 worden opgenomen. Naast dat het een geweldig onderwerp is wordt het tevens een hele klus. Waar stond die winkel? Hoeveel generaties hebben er gewoond? Waar stond dat bedrijfje? Is het nu nog een winkel of bedrijf, of is het gesloopt of verdwenen? Ook verhalen over deze winkeliers/ondernemers zijn zeer welkom. We hebben al verschillende namen en locaties van enthousiaste leden binnen gekregen. Reactie naar de redactie van 't Tussendurke.

Oproep.

Voor het opzetten van een praatgroep over vroeger zoeken wij mensen die met ons heel ver terug kunnen en willen gaan in de geschiedenis. Mensen die kunnen vertellen over bijvoorbeeld het boerenleven van vroeger, het werken aan de maas, oorlogstijd, scholen van voor de oorlog, armoede, sport, werkloosheid, grote gezinnen enz. Hiervoor gaan we een "Vruugercafé" opzetten. We willen starten in januari en denken bijvoorbeeld aan zaterdagmiddag. We zijn bereid om iedereen die wil meewerken thuis op te halen en uiteraard weer terug te brengen.

Bent u geïnteresseerd neem dan contact op met Gerard Hoeks. Koffie en versnaperingen zijn aanwezig. We hebben een bijzonder gezellige locatie tot onze beschikking, namelijk het voormalig gemeentehuis van Berghem.

Denk bij het opruimen van oude spullen van uw zolder aan onze vereniging. Gooi geen belangrijke spullen weg. Neem contact op met ons.

Berchs-Heem is op zoek naar iemand die alle krantenknipsels over Berghem wil uitknippen en in een verzamelboek wil plakken..

Graag contact opnemen met de secretaris Ria Boeijen (06 - 53726742)